

Jämställdhetsanalys av BIOBASE

I denna rapport presenteras en vetenskaplig jämställdhetsanalys av konferensen BIOBASE som arrangerades den 22-23 november 2017 av Piteå Science Park och Näringsdepartementet i samarbete med bl.a. Bothnia Bioindustries Cluster, Sveaskog, Smurfit Kappa, SCA, Lindbäcks Bygg, Sunpine, PiteEnergi, LTU Green Fuels, Skogsindustrierna, IUC Norrbotten, Innovation Pite, Sparbanken Nord, Längmanska företagarfonden, Research Institutes of Sweden (RISE), Luleå tekniska universitet, Piteå kommun, Norrbottens kommuner, North Sweden European Office, Tillväxtverket och Vinnova. Syftet med analysen är att skapa ett kunskapsunderlag som kan användas för att ytterligare öka jämställdheten vid kommande upplagor av konferensen. Analysen utgår från konferensens program, målgrupper och kommunikation. Den har utförts av Malin Lindberg som är forskare och konsult med lång erfarenhet av att genomföra vetenskapliga jämställdhetsanalyser som är praktiskt användbara för kvalitetssäkring av olika sorters verksamheter. Rapporten inleds med en sammanfattning av kunskaper från forskning som avstamp för den efterföljande beskrivningen och analysen av BIOBASE. Avslutningsvis presenteras några rekommendationer inför kommande upplagor av konferensen.

Kunskaper om könsmönster och jämställdhet

I detta avsnitt sammanfattas kunskaper från tidigare forskning om könsmönster och jämställdhet i organisationer och samhälle, som avstamp för analysen av BIOBASE. I slutet av rapporten finns en lista med den referenslitteratur som avsnittet bygger på.

Könsmönster

Tidigare forskning ringar in tre grundläggande könsmönster i många organisationer och samhällen: stereotyper, segregering, normer. Stereotyper innebär förutbestämda föreställningar om människors egenskaper, intressen, kompetenser m.m. utifrån deras könstillhörighet. Exempelvis förväntas män i dagens västerländska samhälle ofta vara intresserade av och kunniga inom teknik, industri och (viss) sport, medan kvinnor ofta förväntas vara detsamma inom familj, omsorg och mode/inredning. Vilka förväntningar som finns på kvinnor respektive män varierar mellan olika tidpunkter i historien och på olika platser i världen. Detta innebär att könsstereotypa föreställningar är föränderliga och kontextberoende. De föreställningar som dominerar på en viss plats och tid har visat sig påverka människors val av utbildning, yrke, fritidsintressen och andra livsvägar. De påverkar även omgivningens reaktioner på dessa val. Olika arbetsplatser, utbildningsprogram eller bostadsorter uppfattas därigenom som olika attraktiva av män respektive kvinnor.

De könsstereotypa föreställningarna bidrar i sin tur till att skapa den andra sortens könsmönster i organisationer och samhälle, som kallas för segregering. Det innebär att kvinnor och män ofta är verksamma inom olika delar av arbetslivet och samhället. Många

arbetsuppgifter, yrken, arbetsplatser, branscher och sektorer är könssegregerade, i betydelsen att de sysselsätter övervägande kvinnor eller män. Generellt är män i majoritet bland de anställda inom verksamheter relaterade till teknik, energi och råvaror i den privata sektorn, medan kvinnor är i majoritet inom verksamheter relaterade till vård, skola och omsorg i den offentliga sektorn. Nedan illustreras könsfördelningen bland anställda och chefer inom olika näringsgrenar i Sverige.

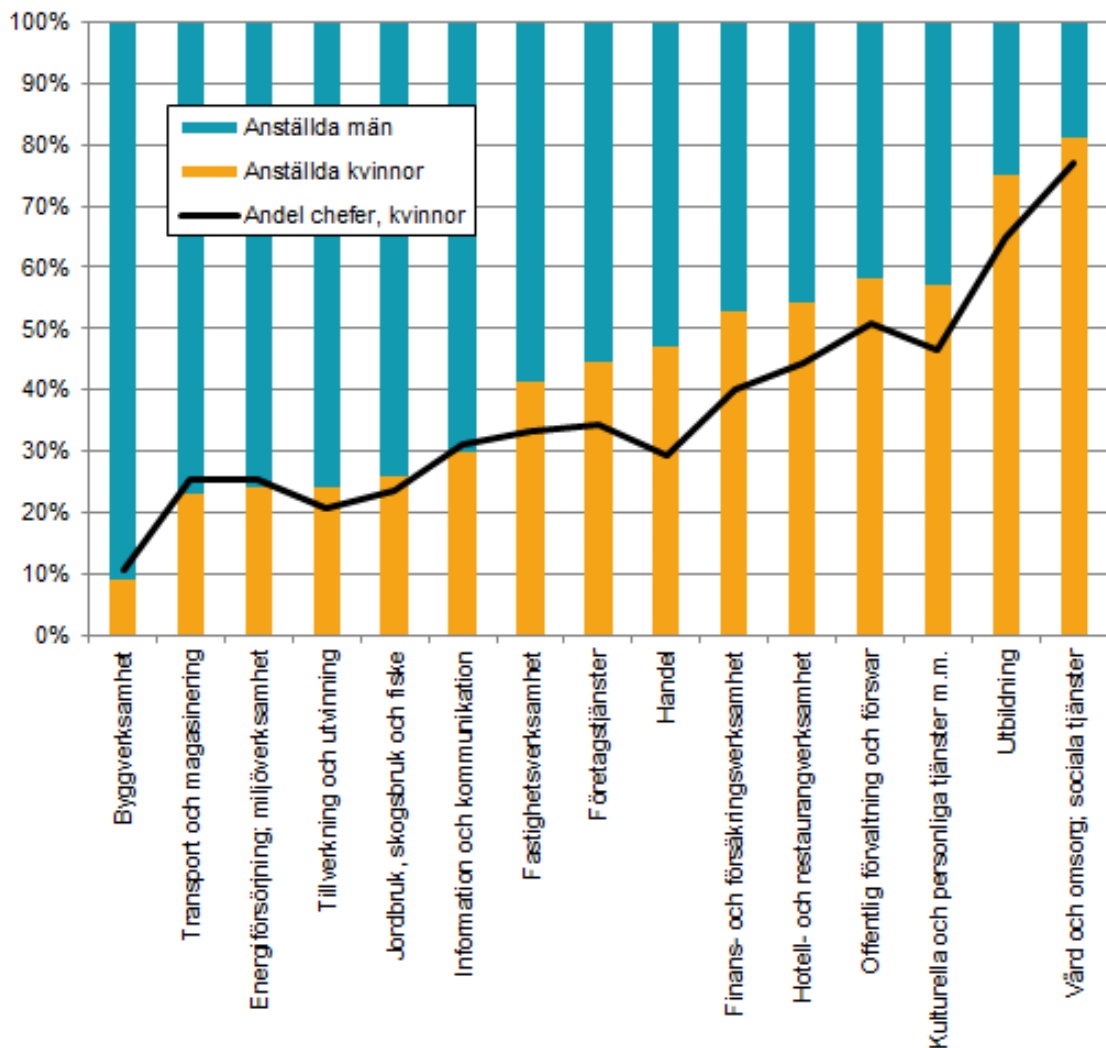

Diagram 1. Könsfördelningen bland de anställda jämfört med könsfördelningen bland chefer, efter näringsgren (SNI2007 grov nivå) 2015.¹

Könssegregeringen anses försvåra kompetensförsörjningen i arbetslivet genom att begränsa människors val av utbildning, yrke, bostadsort m.m. Könsmönstren består även av normer, där män och vissa sorters maskulinitet (t.ex. macho-manlighet och teknikexpertis) ofta utgör

¹ www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/sysselsattning-forvarvsarbete-och-arbetstider/yrkesregistret-med-yrkesstatistik/pong/statistiknyhet/yrkesregistret-med-yrkesstatistik-2015

en förgivettagen måttstock i sammanhang som rör ekonomi, näringsliv och tillväxt. På motsvarande sätt utgör ofta kvinnor och vissa sorters femininitet (t.ex. familjeorientering och omvårdande) en förgivettagen måttstock i sammanhang som rör hemmet, vården och skolan. Detta leder till att vissa yrken, branscher och egenskaper värderas högre än andra i olika sammanhang, vilket anses begränsa människors utvecklingsmöjligheter.

Jämställdhet

I Sverige definieras jämställdhet enligt regeringen som samma makt för kvinnor och män att forma samhället och sina egna liv. Detta omfattar bland annat samma möjligheter och villkor inom politik, ekonomi, utbildning, personlig utveckling, hälsa, kroppslig integritet, samt hem- och omsorgsarbete.² Tidigare forskning visar att jämställdhet kräver ett helhetsperspektiv, där myndigheter, företag och andra organisationer aktivt och kontinuerligt eftersträvar förändring av alla de könsmonster som beskrevs ovan (dvs stereotyper, segregering och normer). Detta behöver omfatta alla delar, nivåer och faser i verksamheterna, vilket brukar kallas för jämställdhetsintegrering. Motsatsen till integrering är en sidoordnad process, där jämställdhetsinsatserna reduceras till en begränsad del av verksamheterna (t.ex. HR-avdelningens rekryteringsprocesser). Helhetsperspektivet omfattar både kvantitativa och kvalitativa aspekter av jämställdhet. Det vill säga både de delar som handlar om *antalet* män respektive kvinnor inom olika delar av verksamheten, och de delar som handlar om *villkoren* för de människor som ingår i verksamheterna. Jämställdhet handlar därmed både om representation (dvs fördelning av män och kvinnor), resursfördelning (dvs fördelning av pengar, tid, inflytande m.m.), relationer (dvs bemötande av kvinnor och män), samt identiteter (dvs självbild och självförtroende).

Tidigare forskning visar att de jämställdhetsinsatser som genomförs i olika organisationer och samhällen kan se olika ut. Bland annat förekommer så kallade "riktade insatser" för att stötta underrepresenterade och/eller missgynnade grupper inom ett visst verksamhetsområde. Det kan exempelvis handla om bildandet av nätverk för kvinnor som minoritet inom mansdominerade branscher eller rekryteringskampanjer för att locka män till vård- och omsorgsyren. Det förekommer även så kallade "strukturella insatser" för att förändra den ordinarie verksamheten i en mer jämställd riktning. Det kan exempelvis handla om integrering av ett jämställdhetsperspektiv i policies och styrdokument eller revidering av befattningsbeskrivningar så att de blir mindre könsstereotypa. Riktade och strukturella insatser kan vara en förutsättning för varandra, eftersom insatserna till underrepresenterade/missgynnade grupper skapar incitament till att göra de breddade livsval som de förändrade kärnverksamheterna avser att möjliggöra. Enbart riktade insatser riskerar att förstärka könsstereotypa föreställningar om kvinnor och män.

² www.regeringen.se/regeringens-politik/jamstallldhet/mal-for-jamstallldhet

Intersektionalitet

Under de senaste åren har jämställdhet kommit att utvidgas genom ett så kallat "intersektionellt" perspektiv. Där synliggörs att de könsmönster som ringats in i organisationer och samhälle påverkas av ett samspel mellan olika faktorer. Utöver könstillhörighet blir då även könsidentitet, könsuttryck, etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning, ålder, religion/trosuppfattning m.m. relevant att beakta.³ Ett exempel på denna sammanflätning är att villkoren på arbetsmarknaden generellt är sämre bland utrikesfödda kvinnor än bland inrikesfödda kvinnor. Ett annat exempel är att unga män i glesbygden i lägre grad uppnår gymnasie- eller högskoleexamen än andra grupper av män. Ett intersektionellt perspektiv möjliggör därmed en mer nyanserad insikt i vad som påverkar människors val av utbildning, yrke, bostadsort m.m. Det möjliggör även en bättre bedömning av vilka sorters åtgärder som mest sannolikt kan bidra till att bredda dessa livsval. På så sätt minskar den risk som noterats, att vissa jämställdhetsinsatser kan förstärka de stereotypa, segregering och normativa könsmönster som de i själva verket avser förändra. Denna risk uppstår när exempelvis svenskhet, heterosexualitet, medelklasstillhörighet eller sekulär kristenhet tas för givet.

Om BIOBASE

I detta avsnitt beskrivs BIOBASE utifrån dess program, målgrupper, samt interna och externa kommunikation (inklusive pressmeddelanden, tidningsannonser, sociala medier m.m.).

Figur 1. BIOBASE grafiska profil.

³ <http://www.do.se/om-diskriminering/skyddade-diskrimineringsgrunder/>

I Figur 1 syns konferensens grafiska profil, tillsammans med uppgifter om plats, datum och huvudtalare. Under konferenstiteln BIOBASE specificeras konferensens huvudtema som cirkulär och biobaserad ekonomi. På en av konferensens flyers beskrivs fyra delområden inom detta huvudtema: en hållbar skogsnäring, andra generationens biobränsleproduktion, moderna fabriker, samt avancerad forskning och innovation. I BIOBASEs pressmeddelanden kopplas konferensen samman med Sveriges nationella satsning på att ställa om landet från en linjär och fossilbaserad ekonomi till en cirkulär och biobaserad ekonomi, i linje med de internationella klimatmålen och de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030⁴. I konferensens interna kommunikationsmaterial uppges syftet med BIOBASE vara att öka förmågan bland nyckelaktörer inom olika samhällssektorer att hantera den samhällsutmaning som klimatförändringar utgör. Detta ska ske genom innovativa, kunskapsbaserade lösningar som ersätter fossilbaserade produkter med biobaserade. Ambitionen är att konferensen ska bli en återkommande internationell mötesplats för kunskaps- och erfarenhetsutbyte. I en av konferensens annonser beskrivs BIOBASE som en mötesplats för politiker, näringsliv och forskare. De målgrupper som ringas in i den interna kommunikationen är offentliga aktörer, näringsliv, politiker, akademi och media. Arrangörer var Piteå Science Park och Näringsdepartementet. Partners var bland andra Bothnia Bioindustries Cluster, Sveaskog, Smurfit Kappa, SCA, Lindbäck's Bygg, Sunpine, PiteEnergi, LTU Green Fuels, Skogsindustrierna, IUC Norrbotten, Innovation Pite, Sparbanken Nord, Längmanska företagarfonden, Research Institutes of Sweden (RISE), Luleå tekniska universitet, Piteå kommun, Norrbottens kommuner, North Sweden European Office, Tillväxtverket och Vinnova.

I konferensens interna kommunikationsmaterial uppges syftet med BIOBASE även vara att synliggöra Sveriges position och ambition inom cirkulär och biobaserad ekonomi utifrån exempel från norra Sverige, med fokus på Piteå. Området beskrivs som en av Europas skogrikaste regioner med ett strikt regelverk för hållbart skogsbruk och flera universitet med skogsrelaterad forskning. I Piteå uppges det finnas två pappersbruk, tre sågverk, fem trähusbyggarföretag, ett kemiföretag kopplat till skogsindustrin och en industri som är först i världen med att utvinna biodiesel och hartser från råttolja. I Piteå och Luleå uppges det även finnas fyra forskningsinstitut som bidrar med värdefulla kunskaper och innovationer: Interactive Institute Swedish ICT (snart RISE), Swerea Sicomp, Swerea Mefos och SP ETC, Energy Technology Center (snart RISE). Sammantaget anses detta skapa unika förutsättningar att producera grön bioenergi i regionen och samtidigt bedriva spetsforskning för att utveckla avancerade biobränslen.

BIOBASE omfattade två dagar, där föredrag varvades med så kallade Technical Visits (dvs studiebesök på industriella verksamheter). I en av konferensens annonser uppges konferensen följa flödet från trädet i skogen till industriella produkter genom föredrag, demonstrationer, prova på och gemensamma slutsatser. Till den första konferensdagen var 150 utvalda aktörer inbjudna, varav 30 offentliga aktörer, 30 politiker, 30 företagare, 30 forskare och 30 journalister. Programmet var upplagt i linje med flödet från skogen till

⁴ www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030

industriproduktionen och inleddes med ett studiebesök i Sveaskogs ekopark i Rosfors utanför Piteå. Där invigningstalade näringsminister Mikael Damberg och statssekreterare Elisabeth Backteman. Därefter höll Sveaskogs styrelseordförande Eva Färnstrand och VD Per-Olof Wedin anföranden, vilket åtföljdes av "Sustainable forestry walk & talk stories" samt studiebesök på ett skogshygge. På eftermiddagen genomfördes ett studiebesök på Smurfit Kappa i Piteå, inklusive storytelling om cirkulär och biobaserad ekonomi, skogsindustrins värdekedja, samt forskning, utveckling och innovation. Detta följdes av ett studiebesök på Lindbäcks husfabrik, där även historien bakom Sunpine Bioraffinaderi berättades. Efter konferensmiddagen genomfördes en orgelkonsert, modevisning och prisutdelning. Vid modevisningen presenterades de kläder som tio inbjudna modeskapare hade tillverkat av papperet Kraftliner från Smurfit Kappa. Kläderna visades av modeller från Luleå tekniska universitetens danslärarutbildning. Modeskaparna tävlade om det nyinstiftade Spiran-priset, som initierats av Sparbanken Nord och Piteå Science Park för att belöna hållbarhetsarbete som inspirerar till miljötänk och cirkulär ekonomi⁵. Alla modeskaparna fick ett specialdesignat intyg som anger att de medverkat i en "unik modevisning" vid konferensen.

Till den andra konferensdagen var alla intresserade inbjudna, med drygt 200 anmälda deltagare. Dagen inleddes av moderatorerna Helena Karlberg, VD vid Piteå Science Park, och Ola Alterå, regeringens utredare inom cirkulär ekonomi och blivande chef för det klimatpolitiska rådets kansli. Därefter hölls välkomsttal av Camilla Lehorst, kansliråd på Näringsdepartementet, Sven-Erik Österberg, landshövding i Norrbotten, samt Helena Stenberg, kommunalråd i Piteå. Detta åtföljdes av föredrag om hållbarhet ur ett ungdomsperspektiv och EU:s satsningar på cirkulär och biobaserad ekonomi. Parallella seminarier genomfördes därefter på temana cirkulär och biobaserad ekonomi, biobaserade innovationer, industriella exempel och skogens övriga värden. Dagen avslutades med ett föredrag om hållbarhet i förpackningsindustrins värdekedja och en paneldebatt om konferensens lärdomar. Under konferenspauserna genomfördes en utställning, körkonsert och orgelkonsert. Den mat som serverades vid konferensen var närproducerad och det fanns både ett vegetariskt och veganskt alternativ.

Enligt den interna kommunikationen var ambitionen att uppnå en jämn könsfördelning bland BIOBASE talare och deltagare. Dessutom eftersträvades en könsbalanserad representation av olika yrkesgrupper, företag och branscher, där turism- och upplevelsenäringsar särskilt nämndes. Förhoppningen var även att kunna bidra till ökad jämställdhet inom cirkulär och biobaserad ekonomi genom innovativa synergier mellan olika branscher, aktörer och kompetenser. Detta skulle uppnås genom att sammanfläta tekniska och sociala lösningar, samt möta olika aktörers behov samtidigt. Inspirationen hämtades från Piteå Science Parks pågående projekt *Intersective Innovation* som genomförs i samarbete med Skellefteå Science City, där innovation främjas i skärningspunkterna mellan olika branscher och som även det har ambitionen att vara väl jämställdhetsintegrerat⁶. I förstudien till projektet – som

⁵ www.mynewsdesk.com/se/piteasciencepark/pressreleases/spiran-miljoepri-foer-pappersmode-2264038

⁶ www.piteasciencepark.se/pitea-science-park-beviljas-20-miljoner-till-innovationsprojekt

genomfördes i samarbete med bl.a. RISE Interactive och Luleå tekniska universitet – utvecklades en modell för Inkluderande potentialer i innovativa skärningspunkter som använts som avstamp för jämställda synergier vid konferensen⁷.

Enligt Piteå Science Parks pressmeddelande efter konferensen fick BIOBASE mycket uppmärksamhet och beröm för sin jämna könsfördelning både på scenen och bland publiken.⁸ I pressmeddelandet citerades bland andra Anders Lundkvist, kommunalråd i Piteå kommun, som framhöll att konferensen lyckats ”fantastiskt bra med att vara jämställd på både scen och i publik”. Av de 38 talarna var 23 män (61%) och 15 kvinnor (39%). Av de 9 VD:ar som talade var 6 män (67%) och 3 kvinnor (33%). Av de cirka 230 anmälda deltagarna var cirka 140 män (61%) och 90 kvinnor (39%). Enligt Piteå Science Parks VD, Helena Karlberg, brukar konferenser inom skog och teknik annars ofta att involvera en betydligt större andel män. I pressmeddelandet citerades även Monica Normark, teknisk Dr, Sekab E-technology, som menade att diversiteten på scen, i paneler och i publik ökar möjligheterna till att skapa lösningar för ett hållbart samhälle. Hon framhöll även att förebilder kan säkerställa att fler tjejer känner att de har en plats i industrin, där deras kompetens värderas och tillvaratas. Ett annat citat i pressmeddelandet kom från Per Swärd, VD för Smurfit Kappa Piteå, som underströk vikten av att en konferens som Biobase tar jämställdhetsperspektivet i beaktning. Han framhöll att jämställdhet har en positiv inverkan på både arbetsmiljö och lönsamhet, men att det tar tid att uppnå.

Analys av BIOBASE

I detta avsnitt analyseras BIOBASE-konferensen i ljuset av tidigare forskning om könsmonster och jämställdhet i organisationer och samhällen.

I förhållande till de könsmonster med stereotyper, segregering och normer som visat sig känneteckna många organisationer och samhällen är BIOBASE fokuserade verksamhetsområden – skog, teknik och energi – generellt mansdominerade sett till andelen anställda och chefer. Som konstateras av Piteå Science Parks VD brukar konferenser inom dessa områden följaktligen främst involvera män. Detta könsmonster ville konferensteamet bryta genom en jämnare fördelning mellan kvinnor och män bland talare och deltagare. För att uppnå detta identifierades och tillfrågades specifikt kvinnor inom berörda företag, myndigheter och organisationer. Dessutom involverades vissa studenter, företagare, modeskapare och andra inom besöksnäringen samt kulturella och kreativa näringar, där andelen kvinnor generellt är högre än inom skog, teknik och energi (se Diagram 1 i tidigare avsnitt). Dessa insatser bidrog troligen att andelen kvinnor bland talarna och deltagarna (39%) var högre än den andel som enligt Diagram 1 arbetar inom skogsbruk (25%),

⁷ www.ltu.se/research/subjects/Genus-och-teknik/Projektarkiv/Inkluderande-potentialer-i-innovativa-skarningspunkter-1.157399

⁸ www.mynewsdesk.com/se/piteasciencepark/pressreleases/hyllar-jaemstaellid-konferens-om-den-biobaserade-vaerdekedjan-2302175 och se även www.affarerinorr.se/blogg/2017/jaemlikheten-gaar-framaat-i-naeringslivet/#.WjS-k1SdVxg

energiförsörjning/miljöverksamhet (25%), tillverkning/utvinning (25%) och byggverksamhet (10%). Att könsfördelningen bland de VD:ar som talade vid konferensen var mer ojämn (67% män och 33% kvinnor) avspeglar den generellt låga andelen kvinnor (16%) på den positionen.⁹

Eftersom tidigare forskning visar att jämställdhet kräver ett helhetsperspektiv, där både kvantitativa och kvalitativa aspekter ingår, är det viktigt att utöver fördelningen av män och kvinnor även analysera hur konferensen lyckats adressera de könsmonster som rör stereotyper, normer, relationer och identiteter. Konferensens fokuserade verksamhetsområden skog, teknik och energi präglas generellt av könsstereotypa föreställningar och maskulina normer. Vad gäller stereotypa föreställningar förväntas män ofta vara mer intresserade och kunniga än kvinnor inom dessa områden. Vid BIOBASE utmanades dessa föreställningar genom att många kvinnor involverades i programmet och publiken. Samtidigt var männen fortfarande i majoritet och då särskilt från industrisidan, medan de kvinnors om deltog främst representerade myndigheter och offentligt ägda bolag (vilket var särskilt tydligt bland talarna). Denna interna könssegregering bland deltagarna avspeglar de maskulina normer som ofta präglar områdena skog, teknik och energi, där exempelvis teknikexpertis utgör en förgivettagen måttstock.

Samtidigt försökte konferensteamet utmana dessa normer genom att sammanfläta tekniska och sociala aspekter inom BIOBASE huvudtema av cirkulär och biobaserad ekonomi. Fokuseringen av hållbarhet hade potential till sådan sammanflätning eftersom det definitionsmässigt omfattar en balans mellan ekonomisk, miljömässig och social utveckling. Jämställdhet brukar räknas in i den sociala utvecklingen. Hållbarhetsfokuset avspeglades explicit i flera av BIOBASEs programpunkter: Sustainable forestry walk & talk stories, The sustainable forest industry value chain, Sustainable housing construction and biorefinery, Award ceremony of Sparbanken Nord's newly established sustainability price, Sustainability from the next generation perspective, samt Sustainability in the packaging value chain. Samtidigt var det främst de miljömässiga aspekterna av hållbarhet som omfattades i dessa inslag. Dessutom låg mycket fokus på de tekniska aspekterna av denna miljömässighet. Den programpunkt som tydligast lyfte fram den sociala aspekten av hållbarhet var Other values of the forest, med fokus på de värden som skapas inom besöksnäringen i form av skogsupplevelser. Genom att rubricera detta inslag som "andra" värden förstärktes dock samtidigt den dominerande normen att de tekniska aspekterna är de primära.

Involveringen av besöksnäringen är ett exempel på hur BIOBASE utmanade de dominerande normerna kring vilka verksamheter, kompetenser och aktörer som betraktas som mest relevanta för cirkulär och biobaserad ekonomi. Detta utgjorde en del i konferensteamets ambition att inkludera branscher, företag och yrkesgrupper med olika könsfördelning bland talarna och deltagarna. I detta omfattades även kulturella och kreativa näringar, som sysselsätter många kvinnor (se t.ex. Kulturella och personliga tjänster i Diagram 1). Konferensens lokalisering på Studio Acusticum tillvaratogs exempelvis genom löpande inslag

⁹ www.mynewsdesk.com/se/grant_thornton/pressreleases/andelen-kvinnliga-vd-ar-nu-16-procent-men-95-av-100-foersaeljningschefer-aer-maen-1843636

av orgelkonserter, körsång m.m. Genom modevisningen med specialdesignade papperskläder involverades både modeskapare och studenter från danslärarutbildningen. Inkluderingen av mode, kultur och turism i konferensprogrammet kan kategoriseras som en riktad jämställdhetsinsats till kvinnor som underrepresenterad grupp inom skog, energi och teknik. Sådana insatser är viktiga men riskerar samtidigt att förstärka stereotypa föreställningar om kvinnors och mäns egenskaper, intressen, kompetenser m.m. om de inte kombineras med strukturella insatser. I BIOBASE fall förekom strukturella insatser främst i form av försöket att skapa innovativa synergier mellan branscher med olika könsfördelning – i detta fall mode- och pappersindustrin – för att uppnå en mer jämställd utveckling inom cirkulär och biobaserad ekonomi.

De eftersträlvade synergier mellan olika branscher och sociala/tekniska aspekter, avspeglas endast i begränsad utsträckning i BIOBASE grafiska profil, som illustrerades i Figur 1. Den bild som användes fokuserar på skogstimret som råvara och på det cirkulära flödet kring denna råvara. Även den grafiska utformningen av konferensnamnet BIOBASE avspeglar detta flöde genom de ränder som löper genom bokstäverna. Det illustrerade flödet skulle kunna tolkas som ett uttryck för hållbarhet, som definitionsmässigt omfattar även sociala aspekter (inklusive jämställdhet). Samtidigt saknas grafiska uttryck för den mångfald av verksamheter och människor som konferensteamet säger sig ha eftersträvat för att uppnå en jämställd konferens. Detta skapar en frånvaro av sociala aspekter i den grafiska profilen, vilket ger ett missvisande intryck av att den är könsneutral. Eftersom den grafiska profilen utgör en grundläggande komponent i BIOBASEs externa kommunikationen kan detta ha begränsat effekterna av konferensteamets övriga ansträngningar för att uppnå en jämställd konferens.

Effekten kan även ha begränsats av att det i konferensplaneringen främst fokuserades på *antalet* kvinnor och män som talare och deltagare vid BIOBASE. Utifrån ett intersektionellt perspektiv är det viktigt att beakta vilken mångfald av män och kvinnor som känt sig tilltalade av konferensens tema, program och marknadsföring. Huvudtemat cirkulär och biobaserad ekonomi omfattar teoretiskt sett en mångfald av infallsvinklar, verksamheter och aktörer inom en rad olika grupper, organisationer och samhällssektorer. Konferensens uttalade målgrupper av politiker, näringsliv och forskare inkluderar dock inte den mångfald av tjänstemän, ideella föreningar, studenter och enskilda invånare som är engagerade i miljö- och hållbarhetsfrågor och som även de kan ses som nyckelaktörer för att hantera samhällsutmaningen med klimatförändringar. Denna avgränsning förstärks ytterligare av att konferensens huvudfokus på en hållbar skogsnäring i den externa kommunikationen främst kopplas till andra generationens biobränsleproduktion, moderna fabriker, samt avancerad forskning och innovation – inte till andra tänkbara verksamhetsområden och innovativa lösningar. Samma avgränsning avspeglas även bland konferensparterna, som i första hand omfattar industriföretag, branschföreningar, myndigheter och akademi med koppling till skog, energi och teknik. Dessa utgör endast en begränsad andel av de nyckelaktörer inom olika samhällssektorer som är relevanta för att hantera samhällsutmaningen med klimatförändringar.

Dessa avgränsningar påverkar konferensens inkluderande potential både vad gäller identiteter (dvs självbild och självförtroende) och relationer (dvs bemötandet av kvinnor och män). De människor som upplever BIOBASE som relevant och lockande har troligen en självbild och ett självförtroende som matchar den externa kommunikationens avgränsningar i målgrupp och verksamhetsområden. Inom områdena skog, energi och teknik utgörs dessa troligen av män – och till viss del kvinnor – inom råvaru- och industrinära medelklassyrken. Dessa har troligen även en befintlig relation till de organisationer som utgör konferensparter, samt till bekanta och kollegor inom områdena skog, energi och teknik som planerat att delta. De riktade insatser som konferensteamet gjort för att involvera grupper, företag och branscher utanför dessa avgränsningar – i syfte att uppnå en jämställd konferens – har därmed troligen haft en begränsad effekt på mångfalden bland de kvinnor och män som involverats. Som konstaterats i tidigare forskning kräver jämställdhet ett helhetsperspektiv, som omfattar alla delar, nivåer och faser i en verksamhet, vilket även gäller för BIOBASE ambitioner att skapa en reellt jämställd konferens.

Rekommendationer

I detta avsnitt presenteras rekommendationer för att ytterligare öka jämställdheten vid BIOBASE i framtiden. Rekommendationerna baseras på analysen i föregående avsnitt.

- Vidareutveckla BIOBASE jämställdhetsmål så att de omfattar både kvantitativa aspekter (dvs könsfördelning) och kvalitativa aspekter (dvs stereotyper och normer)
- Utvidga fokuseringen av *antalet* kvinnor och män som involveras till *vilka* män och kvinnor som involveras, för att uppnå en mångfald bland dessa vad gäller t.ex. etnicitet, funktionalitet, position, bransch och samhällssektor
- Inkludera en större mångfald av infallsvinklar på konferensens huvudtema av cirkulär och biobaserad ekonomi än enbart skog, energi och teknik
- Sammanfläta de sociala och tekniska aspekterna på ett tydligare sätt i konferensens marknadsföring och program, förslagsvis med hjälp av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030¹⁰
- Vidareutveckla den grafiska profilen genom att placera människofigurer eller samhällskonturer i cirkelarna

¹⁰ www.globalamalen.se

- Synliggöra och inspirera fler innovativa synergier mellan branscher, företag och yrkesgrupper med olika könsfördelning i programmet och marknadsföringen
- Bredda konferensens uttalade målgrupper till de tjänstemän, ideella föreningar, studenter och enskilda invånare som är engagerade i miljö- och hållbarhetsfrågor
- Bredda konferensparterna till de företag, myndigheter och organisationer som är engagerade i miljö- och hållbarhetsfrågor

Referenslitteratur

Almkvist, S. (2017). *En ny näring växer fram – del II. Creative Nodes. En kartläggning, analys samt förslag för kulturella och kreativa näringar i Norrbotten*. Luleå: Creative Consulting.

Bacchi, C. L. & Eveline, J. (red.) (2010). *Mainstreaming politics – gendering practices and feminist theory*. Adelaide: University of Adelaide Press.

Fenstermaker, S. & West, C. (red.) (2002). *Doing gender, doing difference – inequality, power, and institutional change*. New York: Routledge.

Johansson, M. (2015). *Att göra jämställdhet – motiv, motstånd och möjligheter i det svenska skogsbruket*. Licentiatuppsats. Luleå tekniska universitet.

Lindberg, M., Andersson, E., Johansson, M., Andersson, L. (2016). Organisational innovation for gender equality in forestry and mining. I G. A. Alsos, U. Hytti, E. Ljunggren (red.). *Research Handbook on Gender and Innovation*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, sid 170-188.

Lindberg, M. & Schiffbänker, H. (2013). Entry on gender and innovation. I Carayannis, E. G. (red.). *Encyclopedia of Creativity, Invention, Innovation and Entrepreneurship*. New York: Springer, sid 782-789.

Lindholm, K., red. (2011). *Jämställdhet i verksamhetsutveckling*. Lund: Studentlitteratur.

Magnusson, E., Rönnblom, M., Silius, H. (red.) (2008). *Critical studies of gender equalities: Nordic dislocations, dilemmas and contradictions*. Göteborg: Makadam.

Martinsson, L., Griffin, G., Giritli Nygren, K. (red.) (2016). *Challenging the myth of gender equality in Sweden*. Bristol: Policy Press.

Nahnfeldt, C. & Lindberg, M., red. (2013). *Är det nå'n innovation? Att nyttiggöra hum/sam-forskning*. Karlstad: Karlstad University Press. Finns att ladda ned på <http://kau.diva-portal.org/smash/get/diva2:630179/FULLTEXT02.pdf>

Rees, T. (2005). Reflections on the Uneven Development of Gender Mainstreaming in Europe. *International Feminist Journal of Politics*. 7:4, p. 555-574.

Squires, J. (2005). Is mainstreaming transformative? Theorizing mainstream in the context of diversity and deliberation. *Social Politics*. 12(3): 366-388.

Walby, S. (2005). Gender mainstreaming: Productive tensions in theory and practice. *Social Politics*. Vol 12. No 3. P 321-343.